

VERDELING DER STEENKOOLOPRODUCTIE

en 140 000 ton per maand en liep na 1 mei 1943' (twee vaste werkzondagen per maand waren een feit geworden) 'tot 140 000 à 160 000 ton per maand op. Het resultaat van de zondagsarbeid werd dus grotendeels voor export bestemd'¹ – export naar Duitsland.

★

Dat brengt ons tot de vraag: hoe werd de Nederlandse productie verdeeld?

Nemen wij de periode zomer '40–zomer '44 als één geheel, dan blijkt het volgende. Gemiddeld werd per jaar ruim 12 mln ton steenkool gedolven. Daarvan haalden het *Reichskommissariat* en de *Wehrmacht*, hoofdzakelijk voor verwarmingsdoeleinden, 300 000 ton naar zich toe. De anthraciet-generatoren, in gebruik bij personenauto's en vrachtauto's, hadden per jaar 200 000 ton nodig. Ca. 900 000 ton was nodig voor de anthraciet-generatoren die in gebruik waren bij landbouwtractoren, bij binnenschepen en in de industrie alsmede voor schepen en bedrijven die in plaats van stookolietmotoren stoomketels in dienst hadden gesteld. Dan waren er bijna 400 000 gezinnen die vóór de bezetting bij het koken gebruik hadden gemaakt van petroleumtoestellen – negentiende van die gezinnen kreeg na enige tijd geen petroleum meer; een deel kon aangesloten worden op het gasnet maar er bleven door het tekort aan gasbuizen velen over die men met steenkooltoewijzingen voor kookdoeleinden te hulp moest komen: dat vergde, aldus Mensink, per jaar 300 000 ton. Het exportsaldo (tegenover de invoer stond een grotere uitvoer) beliep 530 000 ton. Telt men deze posten op, dan komt men tot een totaal van bijna $2\frac{1}{4}$ mln. ton dat gemiddeld per jaar toegewezen was voor men aan de 'normale' behoeftenvoorziening toekwam. Daar schoot dus nog geen 10 mln ton voor over.

Die behoeften waren zeer gevarieerd: het bedrijfsleven had steenkolen nodig (tallose industriële ondernemingen, de binnenvaart, de tuinbouw – deze laatste alleen al ca. 300 000 ton), dan het spoorwegbedrijf en, vooral, de gasfabrieken en electriciteitscentrales die tezamen in '42 en '43 telkens ruim 3 mln ton steenkool ontvingen.

Naast de openbare electriciteitscentrales waren er industriële ondernemingen die, alweer met steenkool, hun eigen energie opwekten; vóór de oorlog bedroeg hun productie ongeveer de helft van die van de openbare

¹ J. Mensink: *De kolenvoorziening van Nederland tijdens de tweede wereldoorlog*, p. 99.